

Odprta zbornica za sodobno umetnost

Forum za samooorganizacijo posameznikov na področju vizualne, intermedijske in interdisciplinarne umetnosti

KUD Mreža / Galerija Alkatraz,
Masarykova 24, 1000 Ljubljana
www.ljudmila.org/odprtazbornica

Novičnik za samozaposlene v kulturi

KUD Trivia
Križevniška 7, 1000 Ljubljana

Za:

Ministrstvo za kulturo RS
Maistrova ul. 10, 1000 Ljubljana

Odziv na osnutek predloga Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo

Spoštovani,

v Odprti zbornici za sodobno umetnost (OZ) in Novičniku za samozaposlene v kulturi (Novičnik) smo se seznanili z osnutkom predloga Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo (osnutek zakona), ki ste ga pripravili na Ministrstvu za kulturo (MK) dne 12. 6. 2015. Ne strinjamo se s kratkim rokom, ki ga je MK namenilo javni razpravi. Menimo, da je pomembnim stvarjem, ki se tičejo samozaposlenih v kulturi potrebno nameniti daljšo javno razpravo, ki ne pade v čas dopustov ali praznikov. Javno razpravo bi bilo potrebno podaljšati do jeseni. Kritični smo tudi do ponovnega parcialnega pristopa k reševanju problematike samozaposlenih s še eno dopolnitvijo obstoječega zakona. Spremembe na področju samozaposlenih v kulturi je potrebno vpeljati skupaj s posodabljanjem celotnega kulturnega sektorja in jih reševati v paketu kot sestavni in neločljivi del posodobitve in prenove javnega sektorja v kulturi, systemskega reševanja in krepitve položaja nevladnih organizacij ter spodbujanja zasebnega in javnega vlaganja v kulturo.

V nadaljevanju predstavljamo naše odzive na predlagane spremembe, ki se tičejo položaja samozaposlenih v kulturi po sklopih, ki so navedeni v osnutku zakona.

Vpis v razvid samozaposlenih v kulturi (5. člen osnutka novega zakona)

Strinjamo se z možnostjo registracije za več specializiranih poklicev hkrati.

Zavračamo omejitve zaposlovanja drugih oseb. S tem MK samozaposlenim kulturnikom odreka pravico, ki jo imajo vsi ostali samozaposleni v državi, saj jim krči možnosti pridobivanja dodatnih finančnih sredstev za delovanje in jih postavlja v slabši položaj glede na druge samozaposlene. V zadnjem času država namenja za zaposlovanje brezposelnih in mladih spodbude, za katere lahko kandidirajo tudi samozaposleni v kulturi. Npr. samozaposleni ustvarjalci, ki potrebujejo asistente, lahko na zavodu zaprosijo za subvencijo za usposobitev ali zaposlitev asistenta. MK bi moralo take možnosti za samozaposlene v kulturi spodbujati, ne pa jih z zakonom prepovedovati. Naravo samozaposlenih v kulturi z vidika njihovega obravnavanja kot delojemalce in s tem povezanih delavskih pravic se da reševati tudi na bolj konstruktiven način kot z omejevanjem že tako majhnih obstoječih pravic.

Na prvi pogled je poenostavitev ponovnega vpisa v razvid pozitivna sprememba. Vendar ta za samozaposlene ustvarjalce predstavlja manjši problem kot ponovna pridobitev pravice do plačila prispevkov za socialno varnost, česar se predlagana sprememba v povezavi s ponovni vpisom v razvid ne dotakne. Iz tega sklepamo, da pogoji za pridobitev pravice do plačila prispevkov za socialno varnost ostajajo nespremenjeni in omenjena sprememba predstavlja zgolj kozmetični popravek in ne vpliva bistveno na zmanjšanje birokratskih ovir.

Položaj samozaposlenih v kulturi (6. člen)

Verjamemo, da je v osnovi sprememba ovrednotenja in določitve minimalnega plačila, do katerega naj bi bili upravičeni samozaposleni v kulturi, ki na podlagi pogodbe opravljajo delo za naročnika, financiranega iz javnih sredstev dobronamerna, saj je ekonomski položaj večine samozaposlenih izredno težak. Vendar pa menimo, da je predlagana rešitev pisana na kožo predvsem tistemu tipu samozaposlenih v kulturi, ki delajo v ekonomsko odvisnih razmerjih do naročnikov v javnem sektorju. Velik segment nevladnega sektorja pa ni financiran primerljivo z javnim sektorjem (tako po načinu pridobivanja sredstev, kot po njihovi višini). Še zlasti to velja za manjše producerske enote, zato je nedopustno, da bi temu segmentu zakon nalagal enake obveznosti kot javnemu sektorju. Tak restriktiven ukrep bi povzročil propad večjega števila aktivnih manjših NVO in občutno zmanjšanje ponudbe dela za samozaposlene. Posledično bo namesto predvidenega izboljšanja prineslo drastično poslabšanje ekonomskega položaja samozaposlenih v kulturi na specifičnih področjih. Obveza plačevanja zunanjih sodelavcev po sistemu plač v javnem sektorju bi zato morala veljati samo za javni sektor in za tisti del nevladnega sektorja, ki je financiran primerljivo z javnim sektorjem.

Predlog novega člena 82. b predvideva določitev plačila za celo vrsto specializiranih poklicev, za katere ne obstaja primerljivo delovno mesto v sistemu plač v javnem sektorju, s kolektivno pogodbo primerljive dejavnosti, pri čemer pojem primerljive dejavnosti ostaja odprt za interpretacijo. Npr. za samozaposlene ustvarjalce vizualnih, intermedijskih ter interdisciplinarnih umetnosti, ki zaradi specifičnih pogojev tovrstnega ustvarjanja niso zaposljivi v javnem ali nevladnem sektorju in tudi ne ustvarjajo v ekonomski odvisnosti do enega naročnika, pomeni predlog neprimerno tlačenje v plačilni

sistem, ki ne ustreza naravi njihovega dela. Zadnji stavek predlaganega člena pa razveljavlja vse pogodbe za delo, ki višine plačila nimajo določene po teh pogojih.

Predlagamo, da se v primeru poklicev brez primerljivega delovnega mesta v sistemu plač v javnem sektorju in pri delih, ki nimajo elementov ekonomsko odvisnega razmerja, kot merodajne pri določanju višine plačila dela upoštevajo tarifniki, ki jih pripravljamo stanovske organizacije (v primeru vizualne in intermedijske umetnosti OZ, Novičnik, Asociacija ipd.).

Pravica do plačila prispevkov za socialno varnost (7. člen)

Veseli smo, da je MK končno prisluhnilo našim večletnim pozivom, da se obdobje trajanja pravice do plačila prispevkov za socialno varnost podaljša iz treh na pet let. Menimo, da je to edina res pozitivna sprememba za samozaposlene, ki jo prinaša osnutek zakona.

Pravica do plačila prispevkov za starejše samozaposlene brez obnavljanja do upokojitve oziroma do izpolnitve pogojev za starostno upokožitev (7. člen)

Nesprejemljiv se nam zdi pogoj pri priznavanju avtomatičnega podaljšanja pravice do plačila prispevkov za socialno varnost pri starejših samozaposlenih, ki v 20-letnem delovanju upoštevajo samo čas vmesne zaposlitve v javnih zavodih, ne pa tudi v NVO ali drugih gospodarskih neprofitnih organizacijah (društva in zavodi), ki delujejo na področju kulture. Na to diskriminacijo smo MK že večkrat opozorili, saj zaposlene v javnih zavodih postavlja v privilegirani položaj.

Za Odprto zbornico za sodobno umetnost pripravila: Vesna Bukovec

Za Novičnik za samozaposlene v kulturi pripravila: mag. Marija Mojca Pungerčar

Ljubljana, 15. 7. 2015